

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศน์ศึกษาพยาบาลของพยาบาลประจำการนั้น ยังไม่มีผู้ใดกระทำมาก่อน แต่มีเอกสารและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งผู้วิจัยจะเสนอเป็นลำดับดังนี้คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาล
2. บทบาทของพยาบาลประจำการ ในการนิเทศน์ศึกษาพยาบาล
3. การนิเทศการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาล

ในปัจจุบัน ขอบเขตของการพยาบาลได้ขยายกว้างออกไปเป็นบริการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม จึงต้องอาศัยบุคลากรพยาบาลที่มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ นำความรู้ทั้งศิลปะและศาสตร์แขนงต่าง ๆ มาใช้ในการพยาบาล ผู้ป่วยซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้หน้าที่รับผิดชอบในการเตรียมบุคลากรให้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นพยาบาลที่ดีจึงกล่าว จึงต้องจัดดำเนินการอย่างรอบคอบที่สุด เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นการพัฒนาบุคคลทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิศึกษา ด้านจริยศึกษา และด้านพลศึกษา (Kibler 1970 : 46-75) ซึ่งการศึกษาด้านปฏิบัติเป็นการฝึกปฏิบัติงานพยาบาล จะเน้นหนักในวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาภาคปฏิบัติมีความสำคัญยิ่งต่อการช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาพยาบาลอย่างแท้จริง

การดำเนินการฝึกปฏิบัติงานนั้นจะต้องอาศัยบุคคลผู้หน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาล และยังมี

ผู้เกี่ยวข้องโดยทางอ้อม คือ เจาหน้าที่ระดับต่าง ๆ ของสถานฝึกงาน หรือฝ่ายบริการพยาบาล โดยเฉพาะผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและพยาบาลประจำการ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการศึกษาพยาบาล ซึ่งถือว่าเป็นผู้ผลิตนักศึกษาพยาบาลให้เป็นบุคลากรพยาบาลที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และฝ่ายบริการพยาบาลซึ่งเป็นผู้รับเอาพยาบาลสำเร็จใหม่จากฝ่ายการศึกษาเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานของตน จึงจำเป็นต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการฝึกปฏิบัติงานพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิดด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายที่พอจะกล่าวถึงเพิ่มเติมก็คือ ความสัมพันธ์ คำนวณวิชาชีพ คำนวณการศึกษา และคำนวณบริการ

1.1 คำนวณวิชาชีพ

การบริการพยาบาลและการศึกษาพยาบาลต่างก็เป็นวิชาชีพพยาบาล ซึ่งมีลักษณะหลายประการที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพ ดังที่ วิจิตร ศรีสะอาน (2513 : 15-26) ได้กล่าวไว้คือ มีบริการแก่สังคมโดยไม่รับค่าตอบแทน (Distinctive Social Service) มีการศึกษาอบรมเพื่อประกอบอาชีพได้ (Basic Training) มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ (Professional Autonomy) มีมาตรฐานและจรรยาวิชาชีพ (Professional Ethics) สำหรับสมาชิกของวิชาชีพจะยึดถือปฏิบัติ และมีสมาคมวิชาชีพ (Professional Association) คือสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริมวิทยฐานะและรักษามาตรฐานของวิชาชีพ

นอกจากนี้ วิเชียร ทวีลาภ (2517 : 204) ยังกล่าวว่า กระบวนการของการปฏิบัติงานชั้นวิชาชีพที่ประกอบวิชาชีพพยาบาล ที่ทำหน้าที่เป็นพยาบาลประจำการ ผู้บริหารการพยาบาล หรือครูพยาบาล ควรถือปฏิบัติก็คือ ควรระลึกอยู่เสมอว่าการศึกษายาบาลไม่ได้อันสิ้นสุดในวันจบหลักสูตร การปฏิบัติงานประจำวันคือกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ที่จะทำให้เกิดความรู้ใหม่ในวิชาชีพ โดยวิธีการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำความรู้นั้นมาปรับปรุงวิธีการ

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้ป่วยให้ดียิ่งขึ้น พยาบาลวิชาชีพของปฏิบัติตนเองเป็นแบบอย่าง (Role Model) ในค่านิยมธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีแก่เพื่อนร่วมวิชาชีพ และ นักศึกษาพยาบาล และควรฝึกฝนการใช้ภาษาในการติดต่อและสื่อข้อความ เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพในการแสดงความคิดเห็นและการติดต่อประสานงานกับผู้ร่วมงานทุกระดับ ตลอดจนผู้ป่วยและญาติ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การบริการพยาบาลและการศึกษาพยาบาล นอกจากมีความสัมพันธ์กันในฐานะวิชาชีพเดียวกันแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กันตลอดไป ด้วย โดยขณะที่ศึกษาก็มีการฝึกทักษะควบคู่กันไป และในขณะที่ปฏิบัติงานแล้วก็ยังต้องอาศัยความรู้เป็นองค์ประกอบในการปฏิบัติงาน จึงต้องมีสมาคมพยาบาลเพื่อที่จะ ดำเนินการบริการพยาบาลและการศึกษาพยาบาลให้มีคุณสมบัติที่จะเป็นวิชาชีพอยู่ ตลอดไป

1.2 ค่านิยมการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาพยาบาลต่างจากการศึกษาทั่วไป คือ การฝึกภาค ปฏิบัติต้องฝึกในสภาพการณ์จริง ๆ บนหอผู้ป่วย ไม่สามารถจะฝึกปฏิบัติเฉพาะห้อง ปฏิบัติการเหมือนการศึกษาทั่ว ๆ ไปได้ ซึ่ง สมิท (Smith 1968 : 3) ได้ กล่าวไว้ว่า การศึกษาภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยเป็นหัวใจสำคัญของการ เรียนรู้วิชาพยาบาล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ทั้งในเหตุการณ์ปกติและฉุกเฉิน เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความเจ็บป่วย ผู้ร่วมงาน และผู้มาติดต่อโครงการพยาบาลโดยตรง ได้ศึกษาและปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ ประจำวัน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงออกถึงพฤติกรรมความเจริญ วัฒนาทั้งในค่านิยมส่วนตัว และวิชาชีพของแต่ละคนอีกด้วย

จากความเห็นนี้ แสดงว่า การศึกษาภาคปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริม การศึกษาภาคปฏิบัติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันในการศึกษาภาคปฏิบัติผู้เรียนก็จะ สามารถนำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์มาเสริมความรู้ในภาคทฤษฎีได้ด้วย ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาวิชาชีพพยาบาลที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่าง

ทฤษฎีและภาคปฏิบัติก็เพราะการศึกษาทั้งสองส่วนจะช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันให้เป็น การศึกษาที่สมบูรณ์แบบที่สุด

ดังนั้น ฝ่ายบริการซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาภาคปฏิบัติที่สำคัญ โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานเป็นแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการ ศึกษาพยาบาลอย่างมาก เนื่องจากในการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาล ต้องการเห็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมในการพยาบาลและการทำงานเป็นทีม เจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริการทุกคนหรือพยาบาลประจำการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา พยาบาลไปในตัว โดยไม่ต้องมีการมอบหมายหรือบอกเล่าอย่างเป็นทางการ (พรจันทร สุวรรณชาติ 2527 ข : 1) แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของการศึกษาพยาบาล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ ต้องอาศัยการบริการพยาบาลที่ดีควบคู่กันไปด้วย นั่นคือ การศึกษาพยาบาลและการ บริการพยาบาลมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยเฉพาะ อาจารย์พยาบาล และพยาบาลที่ทำงานอยู่ตามโรงพยาบาลหรือตามศูนย์ที่มีนักศึกษา พยาบาลไปฝึกปฏิบัติงานอยู่ จะต้องทำหน้าที่ทั้งการสอนและการบริการพยาบาลใน ขณะเดียวกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สมจิต หนูเจริญกุล, ในกองการพยาบาล, จิตพิมพ์ 2522 : 108)

1.3 คำนบริการ

การบริการเป็นหน้าที่ของวิชาชีพพยาบาล จากการประชุมพยาบาลอาวุโส ระหว่างชาติ ได้สรุปหน้าที่รับผิดชอบของพยาบาลที่เกี่ยวกับการบริการไว้ คือ ให้ บริการพยาบาลแก่ประชาชนอย่างมีทักษะ ถ่ายทอดความรู้ความสุภาพอนามัยแก่นักศึกษา พยาบาล ประชาชนและผู้ป่วย ให้ความร่วมมือและมีสัมพันธภาพอันดี เป็นผู้นำแนะแนว และให้คำปรึกษาหารือในการปลอบใจได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้วิชาชีพ เป็นที่ยกย่องแก่คนทั่วไป (สุจินต์ วิจิตรกาญจน์ 2520 : 51)

ดังนั้นพยาบาลไม่ว่าจะอยู่ฝ่ายบริการหรือฝ่ายการศึกษา ก็จะต้องมีหน้าที่ เหล่านี้ ฝ่ายบริการเป็นผู้กระทำอยู่แล้ว ฝ่ายการศึกษาแม้ไม่ได้กระทำด้วยตนเอง

แต่ก็มีหน้าที่เตรียมบุคคลให้ฝ่ายบริการ เพื่อให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยในสังคมชุมชน และต้องอาศัยฝ่ายบริการในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้ ในช่วง ขณะนี้ฝ่ายการศึกษาก็มีโอกาสได้กระทำหน้าที่ดังกล่าวแล้วข้างต้นได้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริการและฝ่ายการศึกษาซึ่งจะต้องคงอยู่ตลอดไป

นอกจากความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้าน ที่กล่าวมาแล้ว ถ้าพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ขั้นสุดท้าย (Ultimate Goal) ของฝ่ายบริการและฝ่ายการศึกษาพยาบาล ก็จะได้เห็นได้ว่าเหมือนกัน คือ ความต้องการให้การพยาบาลและการดูแลสุขภาพที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด หรือถ้ามองในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ ผู้ผลิตหรือฝ่ายการศึกษา คือ วิทยาลัยพยาบาล เป็นผู้เตรียมบุคคลไปให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยในสังคม ฉะนั้นการกำหนดนโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ ตลอดจนการกำหนดหลักสูตร ก็จำเป็นต้องได้ข้อมูลจากฝ่ายบริการซึ่งเป็นผู้ใช้บุคคลากร โดยฝ่ายบริการจะดูจากความต้องการของสังคม และฝ่ายศึกษาก็นำข้อมูลจากฝ่ายบริการมาปรับปรุงการศึกษา ฝ่ายบริการในฐานะที่เป็นสถานที่ให้นักศึกษาพยาบาลมาฝึกภาคปฏิบัติ และเป็นผู้ใช้บุคคลากรพยาบาลที่ฝ่ายการศึกษาผลิตให้ จึงจำเป็นต้องปฏิบัติงานให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาพยาบาล ไม่ว่าจะไปโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และถ้าหากทั้งสองฝ่ายร่วมกันทำงานก็จะมีผลทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการพยาบาลแก่สังคมได้เป็นอย่างดี

2. บทบาทของพยาบาลประจำการในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าในการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ในเรื่องกรณีพิเศษช่วยชี้แนะการดูแลสุขภาพผู้ป่วยในสถานการณ์จริงร่วมกับอาจารย์พยาบาล โดยเฉพาะเวรบายและเวรคึก ไม่ควรปล่อยให้นักศึกษาพยาบาลให้การพยาบาลผู้ป่วยโดยไม่มีกรณีพิเศษหรือแนะนำ เพราะการฝึกปฏิบัติงานพยาบาลเป็นการกระทำต่อชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและศีลธรรมจรรยา การรักษาความปลอดภัยแก่ผู้ป่วย

และบูรณาการอื่น ๆ นักศึกษาพยาบาลผู้ซึ่งยังไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะ การจะปฏิบัติต่อบุคคลป่วยจึงต้องอยู่ภายใต้การดูแล รับผิดชอบของผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะ คือ อาจารย์พยาบาล หรือพยาบาลประจำการ ผู้ซึ่งปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักศึกษาพยาบาลมากที่สุด ณ กรณีที่ไม่มีอาจารย์พยาบาลขึ้นมาทำการนิเทศ

พรจันทร สุวรรณชาติ (2527 ช : 5) ได้กล่าวไว้ว่า พยาบาล-ประจำการ ก็มีบทบาทที่สำคัญต่อการศึกษาพยาบาลอย่างมาก เพราะนักศึกษาพยาบาลต้องการแบบอย่างที่ดีในการเรียนแบบ ต้องการแหล่งที่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติการพยาบาลได้ทันที ในขณะที่ไม่มีครูพยาบาลอยู่ประจำ โดยปกติพยาบาลประจำการมีบทบาทต่าง ๆ หลายบทบาทอยู่แล้ว คือ บทบาทของครู (Teacher) ให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้ที่ไม่เคยมีความรู้มาก่อน เป็นแหล่งความรู้ (Resource) ที่ปรึกษา (Counselor) แก่เจ้าหน้าที่บูรณาการ บุคคลทั่วไปหรือผู้ใช้บริการ เพื่อให้รู้จักเรียนรู้ เข้าใจในปัญหาหรือสถานการณ์ และสามารถแก้ไข ปัญหาหรือเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นผู้นำ (Leader) ของทีมการพยาบาล ดำเนินการให้ความดูแลผู้ป่วยโดยการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดูแลผู้ป่วยอย่างเชี่ยวชาญ (Technical expert) นอกจากนี้ยังดำรงบทบาททดแทน (Surrogate) คือเป็นญาติผู้ใกล้ชิดหรือมารดาผู้ป่วย หรือเป็นอาจารย์ของนักศึกษาพยาบาลกรณีที่ไม่มีอาจารย์พยาบาล

จากความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาล ตลอดจนบทบาทต่าง ๆ ของพยาบาลประจำการดังกล่าวแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พยาบาลประจำการ ก็มีส่วนในการสอนนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลได้ ทุกเวลาที่ปฏิบัติงานกับนักศึกษาพยาบาล สามารถให้คำปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับผู้ป่วยที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มีความสำคัญเสมอว่าตนเองเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วยจะต้องร่วมมือกันพัฒนาเจ้าหน้าที่พยาบาลให้เกิดความเชื่อมั่นในการแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาพยาบาล โดยที่อาจารย์พยาบาลควรจะให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาในแง่ของวิชาความรู้แก่เจ้าหน้าที่พยาบาลได้ พยาบาลทุกคนมีส่วนที่จะช่วยให้บรรยากาศในหอผู้ป่วยเต็มไปด้วย

การเรียนรู้ที่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานกับผู้ช่วย ทำให้ทุกคนมองเห็นว่าการดูแลผู้ป่วยเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาเพื่อการดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ พัฒนาเจตคติ และฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามรูปแบบที่ดีนั้น ๆ (สมจิต หนูเจริญกุล, ในกองการพยาบาล, จักรกัมพ์ 2522 : 111)

ในการที่จะให้พยาบาลประจำการมีส่วนในการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลนั้น สิ่งที่เป็นประการหนึ่ง คือ การให้พยาบาลประจำการไ้รวีทัศนคติของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และชนิดของประสบการณ์ที่จะให้นักศึกษาพยาบาลได้ฝึกปฏิบัติ รวมทั้งให้โอกาสพยาบาลประจำการที่จะอภิปรายซักถามอาจารย์พยาบาลถึงวิธีการนิเทศหรือการสอนในคลินิกว่าจะทำอย่างไร และบทบาทของเขาดูกคาดหวังอย่างไรในโปรแกรมการศึกษา ซึ่ง พรจันทร สุวรรณชาติ (2527 ก : 1-4) ได้กล่าวถึงบทบาทของพยาบาลประจำการในการนิเทศนักศึกษาพยาบาลแทนครู ตามวิธีปฏิบัติที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเอง คือ พยาบาลประจำการ ผู้นิเทศจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของชีวิตผู้ป่วยเป็นสำคัญ จึงตองนิเทศนักศึกษาพยาบาลโดยปฏิบัติตนเป็นแหล่งความรู้ เป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาพยาบาล ตลอดจนสังเกตการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งตองเน้นที่เหตุผลของการปฏิบัตินั้น ๆ และช่วยเหลือชี้แนะ ปฏิบัติงานควบคู่ไปกับนักศึกษาพยาบาลในกรณีที่นักศึกษาพยาบาลยังไม่มี ความมั่นใจหรือไม่มีทักษะ

นอกจากนี้ พยาบาลประจำการควรมีส่วนร่วมในการมอบหมายงานให้นักศึกษาพยาบาลฝึกปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความรู้และความสามารถของนักศึกษาพยาบาล และควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาพยาบาลได้ปรึกษาแผนการพยาบาลผู้ป่วย และการปฏิบัติงานที่ยังไม่มีความมั่นใจ หรือพยาบาลประจำการ อาจสอบถามความรู้ของนักศึกษาพยาบาลก่อนการปฏิบัติงาน (Pre-conference) พร้อมทั้งตรวจการเขียนบันทึกการพยาบาลของผู้ป่วยที่นักศึกษาพยาบาลได้รับผิดชอบ ก่อนที่จะมีการประชุมสรุปปัญหาการปฏิบัติงาน (Post-conference) โดยพยาบาลประจำการเป็นผู้สรุปสาระสำคัญของการฝึกปฏิบัติงาน ให้เหตุผลและเน้นในสิ่งที่นักศึกษาพยาบาล

ควรตระหนักเพื่อเอาเป็นแบบอย่าง และก่อนที่นักศึกษาพยาบาลจะย้ายหน่วยงาน ก็ควรจะมีการประชุมร่วมกันระหว่างนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลประจำการ โดยมีหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นประธาน เพื่อทราบถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลประจำการก็จะอธิบายถึงข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการดำเนินงานบางอย่างได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านและทุกฝ่าย

จะเห็นได้ว่า หน้าที่ของพยาบาลประจำการนอกจากจะให้บริการพยาบาล แก่ผู้ป่วยและผู้มารับบริการแล้ว ยังต้องทำหน้าที่นี้เทศบุคลากรในความรับผิดชอบ อันประกอบไปด้วยพยาบาลระดับต้น พนักงานผู้ช่วย ตลอดจนนักศึกษาพยาบาลอีกด้วย ฉะนั้น พยาบาลประจำการจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ ซึ่งได้แก่ ความหมายของการนิเทศ ปรัชญาของการนิเทศ ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการนิเทศ การปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล คุณสมบัติของพยาบาลประจำการ ผู้นิเทศการฝึกปฏิบัติงานพยาบาล และกิจกรรมการนิเทศเพื่อการนิเทศนักศึกษาพยาบาลในภาคฝึกปฏิบัติที่มีคุณภาพอย่างยิ่ง

3. การนิเทศการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล

ด้วยเหตุที่พยาบาลหรือผู้ที่กำลังศึกษาเพื่อที่จะไปเป็นพยาบาลในอนาคตต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ จึงไม่ควรจะมีความผิดพลาดใด ๆ เกิดขึ้นซึ่งมีอันตรายแก่ชีวิตผู้ป่วยได้ ผู้บริหารในวิชาชีพพยาบาลก็มีความเชื่อว่า "ความผิดพลาดต่าง ๆ นั้นเราสามารถป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ ถ้าผู้ปฏิบัติมีความรับผิดชอบ มีแผนงานทำงานอย่างมีระบบ ละเอียครอบคอบและมีการตรวจตราอย่างมีประสิทธิภาพ" (Bratton 1961 : 481) ความเชื่อนี้เองจึงทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการนิเทศการพยาบาลทั้งทางฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาล พยาบาลประจำการผู้ซึ่งปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักศึกษาพยาบาล และมีส่วนร่วมในการนิเทศนักศึกษาพยาบาลด้วย จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะขอกล่าวไว้ในที่นี้

3.1 ความหมายของการนิเทศ

จากแนวความคิดเดิม การนิเทศ (Supervision) ก็คือ การตรวจตรา การปฏิบัติงานของผู้อยู่ใต้มบังคับบัญชาว่าปฏิบัติงานได้สำเร็จเรียบร้อยหรือไม่ ทดกิจกรรม การนิเทศที่แสดงออกจึงเป็นการจับผิดและไร้อำนาจมากกว่าการไร้อำนาจประชาธิปไตย จนกระทั่งได้มีการพัฒนาแนวความคิดค่านิยมสัมพันธภาพเกิดขึ้น เมื่อมีผู้อยู่บังคับบัญชาหรือ ผู้นำที่ไร้อำนาจสัมพันธภาพ คือ ทำตัวเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้สื่อข่าวความที่ที่ มีการปรึกษาหารือเรื่องงานกับผู้งาน และประชุมในลักษณะที่เท่าเทียมเขาประชุมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Piffner and others 1957 : 2) ควบคู่การเปลี่ยนแปลงนี้ จึงมีผลทำให้แนวความคิดของการนิเทศต้องเปลี่ยนแปลงไปควบ

Perrodin (1958 : 1) มีความคิดเห็นว่า การนิเทศเป็นวิธีการปรับปรุงการพยาบาลด้วยการช่วยเหลือ ส่งเสริม และกระตุ้นความเจริญงอกงาม ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้งาน และเน้นให้เห็นว่าการนิเทศเป็นส่วนประกอบของการบริหาร ที่จะต้องนำหลักการสอนมาใช้เพื่อปฐมนิเทศให้การศึกษา จัดอบรม-ประจำการแก่บุคลากร ใช้เทคนิคของการแนะนำมาเสริมสร้างกระตุ้นเพื่อความ-งอกงามและความขยันของบุคลากร และใช้วิธีการตรวจตราเป็นพื้นฐานสำหรับความ-ทองการและความก้าวหน้าของบุคลากร ตรวจตราความสามารถในการทำงาน ผล-ของงาน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างไม่มีผิดพลาด พร้อมทั้งใช้วิธีการประเมินผลในการ-พัฒนาและเสริมสร้างความพอใจของบุคลากร

นอกจากนี้ Barrette (1963 : 370) ยังมีความเชื่อว่า การนิเทศ เป็นการร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ควบคู่ การสอนให้คำแนะนำช่วยเหลือ จรรโลงใจและให้อิสระในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น จึงพอกล่าวได้ว่า การนิเทศก็คือ กระบวนการที่ไม่อยู่นิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ปรับปรุง-ช่วยเหลือกระตุ้นความเจริญงอกงาม ส่งเสริมให้เกิดทักษะ มีการจรรโลงใจ และ ให้อิสระภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการร่วมปฏิบัติงานกับผู้อยู่ใต้อำนาจนิเทศ ทั้งนี้

เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในวิชาสหการ-
พยาบาล การนิเทศก็จะช่วยให้เกิด "การปฏิบัติการพยาบาลที่ดีที่สุด" ในที่สุด

3.2 ปรัชญาการนิเทศ

กองการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข (2517) ได้กำหนดปรัชญาของ
การนิเทศการพยาบาล ไว้ว่า

ปฏิบัติการงานทุกคนมีเสรีภาพในการทำงานภายในขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบของตน
สำนึกและพยายามเข้าใจในความรับผิดชอบของบูรณงาน ทำให้เกิดความ
ร่วมมือปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ และเจริญก้าวหน้าด้วยการสนับสนุนส่งเสริม
ปลุกฝังความมั่นใจแก่ผู้ปฏิบัติงานโดยอาศัยการนิเทศ นอกจากนี้ยังคำนึงถึง
ความแตกต่างของบุคคล สิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคล การสร้างสัมพันธภาพ
ใกล้ชิดหลักมนุษยสัมพันธ์ และอาศัยหลักของความเชื่อที่ความมนุษย์ทุกคนมีขอบเขต
แห่งความสามารถที่จะทำงานให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ผู้นิเทศเองก็ต้องปรับปรุง
ตนเองให้มีความรู้ ความสามารถอยู่เสมอ เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติ-
งานให้โดยลึกลับ และบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ . . .

3.3 หลักการนิเทศการพยาบาล

นอกจากแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายและปรัชญาของการนิเทศการ-
พยาบาลแล้ว พยาบาลประจำการจะต้องทราบถึงหลักการนิเทศ ซึ่ง ทวงรัตน
บุญญานุรักษ์ (2519 : 1-6) ได้ให้หลักการนิเทศที่ไว้ 4 ประการ คือ
(1) หลักทางจิตวิทยา การนิเทศที่ดี ผู้นิเทศจะต้องทำความเข้าใจและศึกษาถึง
จิตวิทยาของแต่ละบุคคลเสียก่อน เพราะว่าบุคคลมีความแตกต่างกันทั้งแต่ปฏิสนธิใน
ครรภ์มารดา จนกระทั่งมีการเจริญเติบโต มีการเรียนรู้ และปรับตัวในสภาพแวดล้อม
ที่ต่างกัน ทำให้เกิดความต้องการ เกิดแรงจูงใจ สภาพอารมณ์ ตลอดจนมีบุคลิกภาพ
อื่น ๆ ไม่เหมือนกัน (2) หลักทางสังคมศาสตร์ ผู้นิเทศจะต้องเข้าใจถึงการอยู่
ร่วมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์ ซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งศึกษาหรือเรียนรู้
การปฏิบัติงานกับบุคคลอื่น หรือการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างเป็นสุข ที่สำคัญ
คือต้องเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์และพยายามตอบสนองความต้องการนั้น
พยาบาลประจำการ ผู้นิเทศจึงต้องเห็นความสำคัญของหลักการนี้ และพยายามตอบสนอง

ตามความต้องการของนักศึกษาพยาบาล โดยแสดงออกถึงทัศนคติและกิริยาที่เหมาะสม
 ของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนเกิดสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

(3) ภาวะการเป็นผู้นำ (Leadership) ผู้เทศที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ
 จะช่วยให้เกิดความชำนาญในการใช้เทคนิคที่จำเป็น และยังเป็นการเสริมสร้าง
 ความเป็นผู้นำมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ถ้าผู้เทศยอมรับความเป็นผู้นำของผู้เทศว่า
 การปฏิบัติการพยาบาลในปัจจุบันต้องอาศัยความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งแสดงว่า
 ผู้เทศเห็นความสำคัญของคนไข้และผู้มีความรู้และมีเกียรติ ผู้รับการนิเทศเหล่านั้นก็จะ
 ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและยอมรับในความเป็นผู้นำของผู้เทศ (4) การติดต่อ
 สื่อสาร (Communication) ผู้เทศจะต้องทำความเข้าใจเรื่องการสื่อสาร ซึ่ง
 มีทั้งแบบคำพูด (Verbal communication) และการแสดงออกด้วยท่าทาง
 (Non-verbal communication) ของรู้จักสังเกตว่าเมื่อไรควรเป็นผู้ฟัง และ
 ต้องใช้ศิลปการสนทนา พิจารณาการสื่อสารอย่างรอบคอบก่อนที่จะตอบสนองต่อสิ่ง
 เราใด ๆ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาถึงสภาพอารมณ์ของผู้รับการนิเทศควรวาทพร้อมที่จะ
 รับข้อเสนอแนะหรือการตักเตือนจากผู้เทศเพียงใด

3.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล

ก่อนที่จะนิเทศต้องมีการตั้งจุดมุ่งหมายของการนิเทศ เพื่อให้การนิเทศ
 นั้นเกิดผลตามปรัชญาของการนิเทศดังกล่าว ในที่นี้จะกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการ-
 นิเทศการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายโดยเจตนา ดังนี้
 (ทวงรัตน์ บุญญาบุรุษ 2525 : 50 อ้างจาก Adams and Dickey 1953 :
 22-23) (1) ช่วยให้ผู้เรียนไตร่ตรองคิดค้นหาวิธีการปฏิบัติงานด้วยตนเอง มีความ
 สามารถในการนำตนเอง สามารถวิเคราะห์ปัญหาตลอดจนตัดสินใจหาได้ด้วยตนเอง
 (2) สร้างความรู้สึกมั่นคง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง แก้ไขปัญหา
 และอุปสรรคต่าง ๆ ได้ (3) สร้างเสริมความสามารถในการนำความรู้ภาคทฤษฎี
 ไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ โดยการสร้าง
 ความคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการและวิทยาการ (4) การนิเทศจะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้
 เข้าใจถึงปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้อง

3.5 ลักษณะการนิเทศการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ

เมื่อพิจารณาหลักการนิเทศและจุดมุ่งหมายของการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติแล้ว จะเห็นว่าการนิเทศการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติควรมีลักษณะดังนี้ (พรจันทร สุวรรณชาติ 2527 อ : 2) (1) ต้องยึดหลักประชาธิปไตย และเป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาการ ของผู้เรียนโดยเฉพาะความฉันทะของแต่ละบุคคล (2) ต้องมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การ ค้นคว้าหาวิธีช่วยพัฒนาการ เรียนการสอนภาคปฏิบัติใหม่บรรลุผลตามเป้าหมายของการศึกษา (3) จะต้องเริ่มต้นจากสภาพการณ์ที่น่าสนใจ และเป็นปัญหา ก่อน (4) เป็นการส่งเสริมปรับปรุงความรู้ ความสามารถและทัศนคติ ของคึกเห็นต่าง ๆ ของผู้เรียนให้ถูกต้อง ตลอดจนส่งเสริมให้รู้จักใช้แหล่งวิชาการ ทั้งที่เป็นตัวบุคคล และสถานที่ (5) ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและสามารถประเมินผลได้

3.6 คุณสมบัติของพยาบาลประจำการนิเทศการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ

คงได้กล่าวแล้วว่า ในการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาล ต้องการเห็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมในการพยาบาลและการทำงานเป็นทีม ดังนั้น แหล่งศึกษาภาคปฏิบัติของฝ่ายบริการพยาบาล หรือพยาบาลประจำการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาพยาบาลไปในตัวโดยที่ไม่ต้องมีการมอบหมายหรือบอกเล่าอย่างเป็นทางการ จึงต้องพยายามที่จะมุ่งให้นักศึกษาพยาบาลยึดมั่นในหลักการ ถูกต้องและรู้จักเลือกจกจำเลียนแบบในแบบอย่างที่ดี

อนึ่ง หน้าที่อันคัมภร่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของพยาบาลประจำการ ก็คือ การนิเทศงานและการประเมินผลผู้ศึกษาอบรมและงาน (กองการพยาบาล 2527 : 13-14) ในที่นี้หมายถึง การนิเทศนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้การนิเทศงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลจึงควรมีคุณสมบัติทั้งที่ Alexander (1972 : 21) ได้กล่าวไว้ คือ เป็นพยาบาลวิชาชีพ มีใบประกอบโรคศิลป์ทางการพยาบาล สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีทางการพยาบาลเป็นอย่างต่ำ หรือมีวิชาเอกหรือโทด้าน การพยาบาลทางคลินิกที่ปฏิบัติงานอยู่ มีประสบการณ์ทางค้ำนบริหารการพยาบาล

ไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศงาน มีความสามารถ มีทักษะของ การเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และยังคงมีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งจะรับตำแหน่งผู้นำเทศการพยาบาล

นอกจากนี้ สมคิต รัชสาสัย และ ประนอม โอทกานนท์ (2525 : 37) ยังได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นโดยตรงต่อลักษณะและการ ปฏิบัติงานของผู้ทำการนิเทศ ผู้นำที่จะปฏิบัติงานได้ดี สามารถส่งเสริมความเจริญ งดงามของนักศึกษาพยาบาลทุก ๆ ท่าน ควรจะมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ประการแรก มีลักษณะเป็นพยาบาลและครูที่ดี มีความรู้ เข้าใจเกี่ยวกับความต้องการ ของมนุษย์ (Basic Human Needs) และเข้าใจหลักการนิเทศ สามารถนำ หลักการนั้นมาประยุกต์อย่างเหมาะสม ประการที่ 2 มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งยังมีความสามารถในการกระตุ้นให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา และประการสุดท้าย มีความรักในตัวของนักศึกษ าพยาบาล ต้องการเห็นนักศึกษาพยาบาลมีความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างแท้จริง ตลอดจนมีความจริงใจต่อบุคคลทุกฝ่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และ ต่อทุกคนที่เกี่ยวข้อง

3.7 กิจกรรมการนิเทศ

กิจกรรมการนิเทศ จะแสดงถึงการกระทำในกระบวนการนิเทศเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ กิจกรรมการนิเทศเหล่านี้จะประกอบด้วยกิจกรรม หลาย ๆ ประเภท สำหรับการพยาบาลในคลินิกนั้น การนิเทศจะประกอบด้วย กิจกรรมการนิเทศ 7 ประการด้วยกัน คือ การเยี่ยมตรวจ การประชุมปรึกษาทาง การพยาบาล การสอน การให้คำปรึกษานแนะนำ การแก้ปัญหา การสังเกต และ การร่วมมือปฏิบัติงาน ซึ่งจะกล่าวถึง ดังนี้ (ทองรัตน์ บุญญาบุรุษ 2525 : 90-187; วิเชียร หวีลาภ, สุฉิเกษม์ มีขุทธิพิสัย และ จันทร์เพ็ญ การิเวท 2521 : 180-192)

3.7.1 การเยี่ยมตรวจทางการพยาบาล (Nursing rounds) เป็นกิจกรรมสำคัญที่ปฏิบัติกันเป็นประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศบุคลากรพยาบาลระดับใด และจะปฏิบัติกันในบริเวณที่มีผู้ป่วย มีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ มีการติดต่อประสานงานทั้งในแผนก ระหว่างแผนก และระหว่างโรงพยาบาลหรือหน่วยงาน สาธารณสุขในชุมชน และมีการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานในรูปของวัสดุ และเครื่องมือที่สังเกตได้ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกันคุณภาพและปริมาณการพยาบาลที่ดีและเพียงพอ ตลอดจนเพื่อการกระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากร ได้มีการพัฒนาการในงานที่ปฏิบัติ

การเยี่ยมตรวจที่ปฏิบัติในโรงพยาบาลมีหลายประเภท แต่ที่พยาบาลประจำการสามารถนำมาใช้เยี่ยมตรวจนักศึกษาพยาบาล ก็คือ การเยี่ยมตรวจผู้ป่วย (Patient rounds) เน้นเรื่องผู้ป่วยและการให้การดูแลผู้ป่วยเป็นสำคัญ จะปฏิบัติเมื่อมีการรายงานขณะรับ-ส่งเวร หรือที่กำหนดไว้ประจำวัน และการเยี่ยมตรวจบุคลากร (Personel rounds) มุ่งที่บุคลากรเพื่อให้การพยาบาลผู้ป่วย เพื่อจะได้สังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

3.7.2 การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล (Nursing conference) เป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่ใช้หลักของกระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลมากกว่า 2 คนขึ้นไป ร่วมปรึกษาร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน เพื่อหาแนวทางปฏิบัติของปัญหาเฉพาะเรื่อง การศึกษาและการปฏิบัติการพยาบาลได้นำเอาการประชุมปรึกษามาใช้อย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นการใช้เทคนิคในการแก้ปัญหาโดยการประชุมร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อหาแนวปฏิบัติที่อธิบายผู้ป่วยที่ได้อธิบายให้กับนักศึกษาพยาบาล ทำให้นักศึกษาพยาบาลได้มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถทางการพยาบาลได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังเป็นโอกาสในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางนอกเหนือจากที่ได้รับในชั้นเรียน

ลักษณะของการประชุมปรึกษาที่ควรจัดให้มีขึ้นในรูปของการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลพอจะรวบรวมได้ดังนี้ คือ การประชุมปรึกษาในการชี้แนะแนวทาง (Pre-conference) การประชุมปรึกษาเกี่ยวกับสาระสำคัญ

(Content conference) การประชุมปรึกษาทีมพยาบาล (Team nursing conference) การประชุมปรึกษาของบุคลากรในทีมการพยาบาล (Nursing Team conference) การประชุมปรึกษาข้างเตียงผู้ป่วย (Bedside conference) การประชุมปรึกษาของบุคลากรพยาบาล (Nursing staff conference) และ การประชุมปรึกษาการพยาบาล (Nursing care conference) ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะการประชุมปรึกษาที่พยาบาลประจำการสามารถกระทำได้อะไรและนำไปใช้ในการนิเทศนักศึกษาพยาบาลได้มากกว่าการประชุมปรึกษาลักษณะอื่น ๆ คือ

(1) การประชุมปรึกษาในการชี้แนะแนวทาง (Pre-conference) เป็นการประชุมปรึกษาก่อนเริ่มปฏิบัติงานในแต่ละเวร เกี่ยวกับการมอบหมายผู้ป่วย งาน การพยาบาลและอภิปรายถึงภาวะความรับผิดชอบและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ในการให้การดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมและเพียงพอ การประชุมปรึกษาเช่นนี้มักใช้บ่อยในการศึกษาพยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่พยาบาลประจำการจะนำไปใช้กับนักศึกษาพยาบาลมากกว่าการประชุมปรึกษาลักษณะอื่น ๆ (2) การประชุมปรึกษาข้างเตียงผู้ป่วย (Bedside conference) เป็นการประชุมปรึกษากันข้างเตียงผู้ป่วย เน้นความทองการ การสาธิตวิธีปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะอย่างทีปฏิบัติกับผู้ป่วยโดยตรง หรือประชุมกันในห้องประชุมโดยนำผู้ป่วย เข้ามาร่วมด้วยเฉพาะเวลาที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโดยตรง การประชุมเช่นนี้ใช้บ่อยสำหรับการพยาบาล โดยเฉพาะกับนักศึกษาพยาบาล (3) การประชุมปรึกษาการพยาบาล (Nursing care conference) เป็นการประชุมปรึกษาของบุคลากรพยาบาลทุกคนในเรื่องของการให้การพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะราย

นอกจากการประชุมปรึกษาทั้ง 3 ลักษณะข้างต้นแล้ว ยังมี การประชุมปรึกษาลักษณะหนึ่งที่พยาบาลประจำการมักนิยมใช้ คือ การประชุมสรุปปัญหาการปฏิบัติงาน (Post-conference) ซึ่งพยาบาลประจำการจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาพยาบาลใคร่ร่วมกันอภิปรายถึงปัญหาหรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของตนเอง และพยาบาลประจำการจะทำหน้าที่สรุปสาระสำคัญให้เหตุผล และเน้นในสิ่งที่นักศึกษาพยาบาลควรตระหนักเพื่อเอาเป็นแบบอย่าง

3.7.3 การสอน (Teaching) การสอนที่ปฏิบัติโดยผู้ให้การศึกษาพยาบาลในคลินิกนั้น จะใช้วิธีการสอนในรูปแบบการสอนการพยาบาลในคลินิก และมุ่งที่ความรับผิดชอบในวิชาชีพเป็นสำคัญ ในเรื่องการสอนที่ผู้ให้การศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับควยก็คือการปฐมนิเทศ (Orientation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เจ้าหน้าที่ใหม่ได้รับการแนะนำสู่หน่วยงานเฉพาะ

วิธีการสอนสำหรับการนิเทศการพยาบาลในคลินิกมีหลายชนิดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนที่จะเลือกนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตามความสะดวกของทรัพยากรทางการเรียนที่มีอยู่ วิธีการสอนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะอยู่ในขอบเขตของการนิเทศที่พยาบาลประจำการจะกระทำไ้กับนักศึกษาพยาบาลในคลินิกเท่านั้น คือ (1) วิธีการสอนทางห้องทดลอง เป็นวิธีการที่ให้ออกาสผู้เรียนในการวางแผนก่อนการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะอย่าง โดยการนำแนวความคิดและหลักการทางทฤษฎีการพยาบาลมาสู่การปฏิบัติจริงภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิด และโดยวิธีแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง นั่นก็คือ การฝึกปฏิบัติงานพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในโรงพยาบาล ศูนย์สาธารณสุข และหน่วยงานคานสุขภาพอนามัยในชุมชน (2) การประชุมปรึกษากาพยาบาล (Nursing care conference) ได้กล่าวไว้ว่าในหัวข้อที่อธิบายถึงกิจกรรมการนิเทศในรูปของการประชุมปรึกษา ในแง่ของการสอนในคลินิก สมคิด รักษาสิทธิ์ และ ประนอม โอทกานนท์ (2525 : 50) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นวิธีการสอนที่ใช้กันเป็นประจำในหอผู้ป่วย ช่วยเสริมประสบการณ์ในหอผู้ป่วยให้แก่ผู้เรียน โดยนำผู้ป่วยมาเป็นศูนย์กลางการศึกษาเพียง 1 ราย และผู้สอนจะชี้แนะผู้เรียนให้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาประยุกต์ในการค้นหาปัญหา ศึกษาที่มาของปัญหา และหาทางปฏิบัติที่สามารถอธิบายเหตุผลได้ (3) การสาธิต (Demonstration method) วิธีการสอนนี้คือการแสดงให้ดูเป็นตัวอย่างทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม การแสดงให้ดูเป็นตัวอย่างโดยทางตรง หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมการแสดงวิธีปฏิบัติอย่างมีหลักการตามกระบวนการที่ถูกต้อง ซึ่งอาจแสดงในสภาพการณ์จริง หรือสภาพการณ์สมมุติก็ได้ ถ้าเป็นการแสดงในสภาพการณ์จริงก็ไม่จำเป็นต้องมีการแสดงทบทวนโดยผู้เรียน ส่วน

การแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างโดยทางอ้อม คือ การพยายามทุกอย่างที่ปรากฏจริงอยู่แล้ว เป็นประจำวันโดยผู้ที่ได้รับการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาแล้ว ผู้เรียน คือผู้ที่เฝ้าสังเกต กิจกรรมการพยาบาลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ผู้สอนจึงต้องพิจารณา สภาพการณ์ในคลินิกที่เป็นรูปแบบที่ถูกต้อง เพื่อจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ต่อไป (4) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Group discussion method) หมายถึง การรวมปรึกษากัน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและข้อแนะนำกัน ในปัญหาที่เกี่ยวกับ สภาพการณ์จริงของการปฏิบัติงานภายใต้ความช่วยเหลือของผู้นำกลุ่ม การศึกษาพยาบาล นำมาใช้เป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่ง เพื่อมุ่งสร้างให้นักศึกษาพยาบาลสามารถทำงานใน องค์การและสภาพการณ์ที่ซับซ้อนได้ สามารถประเมินความต้องการของผู้ป่วยได้อย่าง เที่ยงตรง ใช้เทคนิคการแก้ปัญหาตัดสินใจได้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความช่วยเหลือ จากแหล่งที่เหมาะสม มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยและผู้ร่วมงาน และมีความรู้สึกรับผิดชอบ ต่อสังคมด้วย

นอกจากวิธีการสอนที่กล่าวมาแล้ว สมคิด รัชศาสตร์ และ ประนอม โอบทานนท์ (2525 : 60) ยังเสนอวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่ง คือ การสอน เฉพาะกรณี (Case incident) เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับสภาพความจริงที่กำลังประสบอยู่ในหอผู้ป่วยโดยไม่ มีการกำหนดเวลา ชั้นเรียน หรือกลุ่มผู้เรียนที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาที่เกิด ความ- ต้องการของผู้เรียนและของผู้ป่วยเป็นสำคัญ ซึ่งผู้สอนจะต้องสังเกตเห็นและให้คำ- แนะนำแก่ผู้เรียนได้โดยไม่ทำให้การปฏิบัติงานของผู้เรียนหยุดชะงัก และงานที่ปฏิบัติ นั้นมีความถูกต้องปลอดภัยต่อผู้ป่วยด้วย วิธีการสอนเฉพาะกรณีนี้เป็นวิธีที่ใช้กันอยู่เป็น ประจำ โดยเฉพาะในระหว่างกรณีเหตุการณ์ปฏิบัติงานของผู้เรียน

3.7.4 การให้คำปรึกษาแนะนำ

ผู้เฒ่าเป็นผู้ใกล้ชิดและคุ้นเคยกับผู้ปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหาร คนอื่น ๆ จึงมีโอกาสให้คำปรึกษาแนะนำได้มาก ทั้งนี้การให้คำปรึกษาแนะนำจึง เป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของผู้เฒ่า

การให้คำปรึกษาแนะนำอาจแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ (1) การให้คำแนะนำ (Advising) เป็นการให้ข้อคิดเห็นในการปฏิบัติต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ซึ่งผู้ที่ขอคำแนะนำสามารถนำไปปฏิบัติได้เลย (2) การแนะแนว (Guidance) เป็นการให้แนวทางแก้ปัญหา ซึ่งปฏิบัติได้หลายวิธี ผู้ขอคำแนะนำจะเป็นผู้เลือกแนวปฏิบัติของตนเอง (3) การให้คำปรึกษา (Counselling) เป็นการช่วยเหลือรายบุคคลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยผู้ให้ความช่วยเหลือได้ช่วยชี้แนะแนวทางให้ผู้รับความช่วยเหลือเฝ้ามองเห็นปัญหาอย่างแท้จริง มีการทักสินใจ แก้ปัญหาและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพการณ์หรือเลือกแนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนได้รับการสอนให้รู้จักและมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง

จากลักษณะทั้งสามของการให้คำปรึกษาแนะนำที่กล่าวมานี้ อาจใช้การให้คำปรึกษามากกว่าลักษณะอื่น ๆ เนื่องจากการนิเทศการพยาบาลมุ่งให้พยาบาลทุกคนได้พัฒนาตนเองเป็นสำคัญ มุ่งหวังผลงานที่มีคุณภาพ ทำให้ต้องการการให้คำปรึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในเวลาที่เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน แต่กับนักศึกษาพยาบาลอาจต้องใช้ทั้ง 3 ลักษณะ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

3.7.5 การแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการปฏิบัติอย่างมีระเบียบวิธีโดยแนววิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อปฏิบัติต่อปัญหานั้น ๆ อย่างเหมาะสม ทั้งนี้จึงอาจพบสิ่งกีดขวางตามมาได้ ผู้นิเทศต้องมีความอดทนถึงแม้ว่าจะต้องใช้เวลาอันเป็นแรมปีก็ตาม และการแก้ปัญหาไม่ควรเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ควรตระหนักว่าในการแก้ปัญหานั้นมุ่งสร้างความสำเร็จและพัฒนาการของวิชาชีพและบุคคลผู้ปฏิบัติงาน

3.7.6 การสังเกต (Observation)

การสังเกตเป็นกิจกรรมของพยาบาลวิชาชีพและของเจ้าหน้าที่พยาบาลทุกคน เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยปฏิบัติเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ให้

ความหมายของข้อมูลอย่างมีความรู้และทักษะเป็นพื้นฐาน โดยใ้ประสาทรับรู้ทั้ง 5 ซึ่งต้องสังเกตจากข้อมูลที่รวบรวมได้โดยตรงและบอกโดยผู้ถูกสังเกต อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้องต่อไป

การสังเกตเป็นกิจกรรมที่ผู้สังเกตปฏิบัติอยู่เป็นประจำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างทักษะในการสังเกตให้เกิดขึ้น มิฉะนั้นก็ย่อมไม่สามารถปฏิบัติการณ์เทศใดอย่างสมบูรณ์

3.7.7 การร่วมมือปฏิบัติงาน (Participation)

การร่วมมือปฏิบัติงานเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่สำคัญของการนิเทศ ควบคู่เหตุผลที่ว่า การนิเทศเป็นการปฏิบัติงานให้สำเร็จและได้ผลก็โดยผ่านบุคคลอื่น จึงจำเป็นต้องมีวิธีการที่จะช่วยให้บุคคลอื่นปฏิบัติงาน นั่นก็คือ การทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้นิเทศจะถือโอกาสในการทำงานไปด้วยกันเช่นนี้ เพื่อสอนแนะนำและปฏิบัติให้คู่เป็นตัวอย่าง รวมทั้งสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใ้ซึ่งรับผิดชอบไปด้วย นอกจากนี้แล้วผู้นิเทศยังมีโอกาสศึกษาผู้รับการนิเทศได้อย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะหาจุดเด่นและจุดอ่อนในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่การวินิจฉัยปัญหาและความต้องการของบุคคลต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการนิเทศนักศึกษาพยาบาลของพยาบาลประจำการ โดยตรงนั้นไม่มี แต่ก็มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลที่ศึกษาวิจัยภายในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาเป็นส่วนใหญ่ พอจะเป็นประโยชน์นำมาประมวลได้ดังนี้

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลไว้หลายท่าน โดยสอบถามจากนักศึกษาพยาบาล ผลวิจัยที่ได้มีทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกัน เริ่มตั้งแต่ ฟาริกา อิมราฮิม (2512 : 99-102) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศิริราช รวบรวม

ข้อมูลโดยการใช้นแบบสอบถาม ใต้ผลว่า นักเรียนพยาบาลส่วนใหญ่ชอบปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานมากกว่า เมื่อมีปัญหาที่ตัดสินใจไม่ได้ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการปรึกษาหัวหน้าหอผู้ป่วยหรือพยาบาลประจำการ ทั้งยังเสนอให้พยาบาลประจำการทุกคนมีส่วนร่วมในคะแนนนักเรียน ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่และความรู้ทางด้านวิชาการ นักเรียนพยาบาลได้เสนอแนะให้มีการประชุมระหว่างพยาบาลประจำการ เพื่ออบรมด้านความประพฤติกและด้านวิชาการ

ขณะเดียวกันทางต่างประเทศก็ได้มีการวิจัยและได้ผลที่คล้ายคลึงกัน คือ Stein (1969 : 433-440) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มเดียวกันเมื่อศึกษาอยู่ในปีที่ 2 และปีที่ 4 เกี่ยวกับความต้องการบทบาทและความขัดแย้งระหว่างการศึกษาพยาบาลและการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ผลการวิจัยปรากฏว่า ในค่านการศึกษพยาบาล นักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 60 มีความรู้สึกว่าได้เป็นพยาบาลอย่างแท้จริงเมื่อได้ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่พยาบาล โดยที่ครูพยาบาลไม่ต้องดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิดเกินไป ในค่านการศึกษภาคปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาลปีที่ 4 ร้อยละ 60 กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ทางค่านบริการพยาบาลให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับวิธีให้การพยาบาล ช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเข้าใจการบริหารและนโยบายของโรงพยาบาล ชี้แจงให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรอื่น ๆ นักศึกษาพยาบาลได้รับความไว้วางใจและเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นมากขึ้น เมื่อขึ้นทำงานในวันหยุดราชการ เพราะเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายบริการให้ความดูแลใกล้ชิดมากขึ้น มีเพียงร้อยละ 17 ที่กล่าวว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเลย ซึ่งเหตุผลในข้อนี้ก็ คือ เจ้าหน้าที่พยาบาลเกรงว่าจะสอนในสิ่งที่ตรงข้ามกับที่ครูพยาบาลประจำหอผู้ป่วยได้สอนไปแล้ว นักศึกษาพยาบาลกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าควรส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่พยาบาลให้มากขึ้น

ผลงานวิจัยทั้งสองที่กล่าวมาแสดงถึงความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ที่มีต่อการศึกษภาคปฏิบัติในค่านค และ การได้รับความร่วมมือจากฝ่ายบริการพยาบาล มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นว่าฝ่ายบริการพยาบาลไม่ให้ความร่วมมือ แต่ก็มีรายงานวิจัยที่นักศึกษาพยาบาลได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ต้องการ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน คือ

กนกพร สุคำวัง (2522 : 38-41, 19) ได้สำรวจความคิดเห็นของ นักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการศึกษาระดับปริญญาตรีของพยาบาล โรงพยาบาลเมืองลำปาง วิทยาลัยพยาบาลลำปาง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ชอบปฏิบัติงานกับผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า เช่น เกี่ยวกับการศึกษาของ ศาร์ตา อิมราฮิม (2512) การศึกษาระดับปริญญาตรีสอดคล้องกับการศึกษาระดับปริญญาตรี การเรียนหลักสูตรบางเรื่อง บางโรค ไม่มีโอกาสได้ประสบการณ์จากผู้ช่วยจริง ๆ และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการให้มีการจัดการสอนบนหอผู้ป่วย โดยใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีร่วมกัน

ความเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคในการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอุปสรรคที่ทำให้การพยาบาลมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร เกิดจากการขาดความร่วมมือระหว่างบุคลากรที่อยู่ในวงการพยาบาล และการมีผู้ป่วยอยู่ในความดูแลมากเกินไป

ส่วนความเห็นต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องของ นักศึกษาพยาบาลเห็นว่าเทคนิคในการทำงานของพยาบาลประจำการยึดเป็นตัวอย่างใ้คนน้อย พยาบาลประจำการเอาใจใส่กับนักศึกษาพยาบาลและเป็นที่ยอมรับจากความรู้ได้ปานกลาง และได้รับประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติงานจากพยาบาลประจำการปานกลาง

นอกจากนี้ ทิกุล พรหมปัญญา (2522) ยังได้ศึกษาถึงปัญหาการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยพยาบาล โดยสอบถามนักศึกษาพยาบาลปี 2 และปี 3 ของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก วิทยาลัยพยาบาลเอ็กการุญย์ โรงพยาบาลกลาง และวิทยาลัยสำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ พบว่า นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ เห็นว่า การศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาการศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาพยาบาลเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากนักศึกษาพยาบาลเอง คือ นักศึกษาพยาบาลขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่ชอบหาความรู้ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและล้มเลิกวิธีที่เรียนมา ส่วนปัญหาที่เกิดจากพยาบาล ก็คือ พยาบาลไม่รับผิดชอบเมื่อนักศึกษาพยาบาลทำงานผิดพลาด มอบ-

หมายงานให้นักศึกษาพยายามมากและไม่ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง นอกจากนั้นพยายามยังไม่เป็นกันเอง ทำให้นักศึกษาพยายามไม่กล้าปรึกษา และทำงานไม่ถูกเทคนิค ยึดเป็นตัวอย่างไม่ได้

และจากงานวิจัยของ สุพร ทูลสุข (2515) ที่ได้ศึกษาถึงปัญหาการเรียน พยายามของนักเรียนพยาบาล โรงเรียนพยาบาลอตุตงครรภและอนามัย กรมตำรวจ ได้ผลว่า พยายามประจำศึกไม่ช่วยนักเรียนทำงาน ทำให้นักเรียนต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้น คณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานไม่ยุติธรรม และผู้ช่วยพยาบาลชอบกวดกวดงาน และชอบสอนนักเรียน นอกจากนี้นักเรียนพยาบาลก็ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานทุก ๆ ท่านให้เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ทั้งหัวหน้าที่อยู่ช่วย และพยายามประจำการควรให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนขณะปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด อีกด้วย

ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงถึงความคิดเห็นของ นักศึกษาพยาบาลต่อการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ที่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ ฝ่ายบริการพยาบาลและได้รับผลประโยชน์จากการฝึกปฏิบัติงาน แต่ก็มีข้อขัดแย้ง คือ นักศึกษาพยาบาลมีอุปสรรคและปัญหาซึ่งมีสาเหตุจากการไม่ได้รับความร่วมมือจาก เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ เท่าที่ควร เหล่านี้เป็นสิ่งหนึ่งที่กระตุ้นให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ถึงความคาดหวังและการปฏิบัติจริง เกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศนักศึกษาพยาบาลของ พยาบาลประจำการ

นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยที่กล่าวถึงความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลที่มี ต่อแบบอย่างที่ดีของพยาบาล นั่นคือ Raven (1974 : 33-39) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับแบบอย่างของพยาบาล พบว่า นักศึกษา พยาบาลมีความมุ่งหวังที่จะได้รับแบบอย่างของพยาบาลจากครูพยาบาล และถือว่า แบบอย่างของครูพยาบาลมีอิทธิพลต่อการสร้างแบบอย่างของนักศึกษาพยาบาลอย่างมาก และยังมีความเห็นว่าการแสดงออกซึ่งแบบอย่างของครู แบบอย่างของบุคคล และ แบบอย่างของพยาบาล ของครูพยาบาลประจำหอผู้ป่วยมีส่วนสำคัญช่วยให้เขามีความ เป็นพยาบาลอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ ครูพยาบาลจะต้องระมัดระวังแก่นักศึกษาพยาบาล

กำลังมองแบบอย่างของพยาบาล บุคคลและแบบอย่างของครูจากครูพยาบาล เมื่อ
นักศึกษาพยาบาลจบหลักสูตรและประกอบอาชีพเป็นพยาบาลหรือครูพยาบาลก็ตาม เขา
จะใฝ่ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่พยาบาลรุ่นหลัง ๆ ท่อไป การขาดแบบอย่างที่ดี
ยอมทำให้ขาดสิ่งแวคล้อมเพื่อการ เรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนล้มเหลวและ
ไม่สามารถช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเข้าใจถึงแนวความจิตทางการพยาบาล และ
ความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพได้

ส่วนความคิดเห็นของพยาบาลประจำการที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา-
พยาบาล ก็ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้คือ

พรรณิภา เกษะปะกร (2516) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของ
พยาบาลที่มีต่อนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย จากกลุ่มตัวอย่าง
เป็นพยาบาลระดับอนุปริญญา โรงพยาบาลศิริราช ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลมี
ความเห็น ว่า ควรมีครูพยาบาลเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยควบคุมการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของ
นักศึกษาพยาบาล ครูพยาบาลควรแนะนำนักศึกษาพยาบาลให้รู้จักนำความรู้มาใช้ให้
มากที่สุด รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล ช่วยนักศึกษาพยาบาลแก้ปัญหาใน
การเรียนภาคปฏิบัติ และประณินเทศนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย นอกจากนี้
พยาบาลยังแสดงความคิดเห็นอีกว่าการฝึกภาคปฏิบัตินั้น เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาพยาบาล
คือ ช่วยเสริมความรู้ทางทฤษฎีในค่านการพยาบาล ช่วยแบ่งเบาภาระให้แก่พยาบาล
แต่ก็มีปัญหาหลายประการ เช่น นักศึกษาพยาบาลไม่เตรียมพร้อมในความรู้ทางทฤษฎี
ก่อนขึ้นปฏิบัติงาน นักศึกษาพยาบาลไม่เข้าใจหน้าที่ของตน ความสามารถในการให้
การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่พอใช้ได้ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสัมพันธ-
ภาพของนักศึกษาพยาบาลกับผู้ร่วมงาน พยาบาลเห็นว่านักศึกษาพยาบาลเชื่อฟังพยาบาลที่

จากงานวิจัยข้างต้นแสดงถึงความคิดเห็นของพยาบาลที่มีต่อหน้าที่ความรับ-
ผิดชอบของครูพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ ตลอดจนปัญหาที่เกิดจากนักศึกษาพยาบาล ส่วน
ความพึงพอใจหรือความต้องการของพยาบาลที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกปฏิบัติงาน
ของนักศึกษาพยาบาลนั้น ก็ได้มีผู้วิจัยไว้ คือ

จารุวรรณ เสวกวรรณ (2518 : 52-53) ได้ศึกษาถึงความพึงพอใจของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีนักศึกษาพยาบาลชั้นปีปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจในระดับคะแนนเฉลี่ยสูงเกี่ยวกับสภาพการทำงาน เรื่องการสอนและให้คำแนะนำแก่นักศึกษาพยาบาลและผู้นับตั้งคัมภีร์

เช่นเดียวกับที่ สาคร พุทธรูป (2522 : 101, 87-88 และ 71) ศึกษาเรื่อง ความต้องการของพยาบาลที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และพบว่า พยาบาลประจำการต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการทุกด้าน คือ ด้านการสอนภาคทฤษฎี ด้านการสอนภาคปฏิบัติ ด้านการแต่งตำรา และด้านการวิจัย โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความต้องการด้านการสอนภาคปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยที่มีความต้องการเรื่อง "ปฐมนิเทศนักศึกษาพยาบาลที่ชั้นปีปฏิบัติภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย" และเรื่อง "นิเทศการปฏิบัติงานของนักศึกษามนหอผู้ป่วย" มีอยู่ในระดับมาก และพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และ 6 ปีขึ้นไป ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการด้านการสอนภาคปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้แล้วยังมีผู้ศึกษาถึง เรื่องความร่วมมือเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาล คือ นงนญา จงธรรมานุกรักษ์ (2525 : 107 และ 113) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล พบว่า ครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีความคาดหวังโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน และคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงในการร่วมมือกันระหว่างครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง

และถ้ากล่าวถึงเรื่องประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแล้ว อาจเกิดข้อคิดเห็นที่ว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจะมีอิทธิพลต่อความคาดหวังหรือความคิดเห็น หรือความต้องการ ตลอดจนการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศนักศึกษาของพยาบาล-

ประจำการหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงนั้นไม่มี แต่ก็ได้พยายามค้นคว้าผลงานวิจัยที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล นำมาเสนอได้ดังนี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ยุทธิ สุวรรณศิริ (2520) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนการสอนของอาจารย์พยาบาลในโรงเรียนพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 5 สถาบัน การวางแผนการเรียนการสอนนี้แบ่งออกเป็นการบริหารและการศึกษา ด้านการศึกษา จำแนกเป็นการจัดหลักสูตร การทำ-บันทึกการสอน การเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1-5 ปี กับ 6 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนการสอนทั้งโดยส่วนรวมและรายค่านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งในปี พ.ศ. 2523 ปาริชาติ ทามไพ ได้ศึกษาเรื่องที่คล้ายคลึงกัน คือ ได้ศึกษาถึงความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนของอาจารย์พยาบาลในสถานศึกษาพยาบาลในกรุงเทพมหานคร 8 สถาบัน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การวางแผนและการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน และการประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนเป็นรายค่านและโดยส่วนรวมของอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์การสอน 1-5 ปี กับ 6 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน

ส่วนเรื่องการปฏิบัตินั้น นุชนาฏ ปิตรังสี (2524 : 99) ได้ศึกษาถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลประจำหอผู้ป่วยของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลประจำหอผู้ป่วย 6 ด้าน คือ ความสามารถด้านการเตรียมการสอนในหอผู้ป่วย ความสามารถในการจัดเนื้อหาในการสอน ความสามารถในการดำเนินการสอน ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ความสามารถในการนิเทศและประเมินผล และลักษณะส่วนบุคคลของอาจารย์พยาบาลประจำหอผู้ป่วย ซึ่งประเมินโดยอาจารย์พยาบาลเอง ผลการวิจัยพบว่า

อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ด้านการสอนต่ำกว่า 1 ปี, 1-5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความสามารถในการปฏิบัติงานแต่ละด้านและรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และ จุฬาลักษณ์ ธีรตนพันธุ์ (2519 : 93-94) ก็ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานพยาบาลของอาจารย์ปฏิบัติการคลินิกในสถานศึกษาพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า อาจารย์ปฏิบัติการคลินิกที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน 6 เดือน - 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ได้ผลขัดแย้งกับงานวิจัยข้างต้น คือ งานวิจัยของ ทิมพา เพิ่มแพงพันธ์ (2524) ซึ่งศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการคลินิกในวิทยาลัยพยาบาล กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูปฏิบัติการคลินิกที่มีประสบการณ์ 1-3 ปี และ 4-6 ปี มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และงานวิจัยของ รัชณี อยู่ศิริ (2523) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย โดยการประเมินของหัวหน้าหอผู้ป่วยและประเมินตนเอง พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 3 ปี และ 3 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติการพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาบทบาทของพยาบาลประจำการในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล และกิจกรรมการนิเทศ ตลอดจนขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการศึกษาพยาบาลของพยาบาลประจำการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยได้ความคิดว่า กิจกรรมการนิเทศของพยาบาลประจำการควร อยู่ในขอบเขตที่พยาบาลประจำการสามารถกระทำหรือควรให้ความร่วมมือในด้านการปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อการปฏิบัติงานของตนเอง ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมการนิเทศออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การตรวจตราดูแล
2. การสอน
3. การให้คำปรึกษาแนะนำ
4. การร่วมมือปฏิบัติงาน

ซึ่งในแต่ละท่านจะมีกิจกรรมช้อยย่อย ๆ ที่เหมาะสม อยู่ในขอบเขตที่
พยาบาลประจำการสามารถกระทำต่อนักศึกษาพยาบาลได้ และครอบคลุมวัตถุประสงค์
ของการวิจัย